

Housing First for Unge i Odense

Odense Kommunes erfaringer med bedre
overgange fra anbringelse til voksenliv

Indhold

Behov for at nytænke efterværn	1
Formål, målgruppe og grundprincipper	1
Tre skift i praksis kan føre til bedre overgange	2
1: Fra børneperspektiv - til ungeperspektiv	3
2: Fra timebaseret efterværn - til caseloadbaseret efterværn	4
3: Fra primære støttepersoner - til facilitatorer og brobyggere	5

Behov for at nytænke efterværn

Tidligere anbragte unge er i dag overrepræsenteret i hjemløsetællingerne. Hver tiende anbragte unge vil opleve hjemløshed inden de fylder 24 år. Det er derfor nødvendigt at følge disse unge bedre ind i voksenlivet end vi gør i dag.

Odense Kommune har gennem projektet 'Housing First for Unge', gjort sig en række erfaringer, der har gjort det muligt for dem at gribe unge i - eller i risiko for - hjemløshed tidligere end ellers. Erfaringerne kan inspirere til nytænkning af det eksisterende efterværn, så flere unge kommer godt ind i voksenlivet og færre havner i hjemløshed. Sammen med Socialstyrelsen har kommunen i 2020-2021 udviklet og implementeret Housing First for Unge med et særligt fokus på at hjælpe anbragte unge godt ind i egen bolig. De foreløbige erfaringer peger mod tre skift i den socialfaglige indsats på området

Med den politiske aftale 'Børnene Først', er det allerede en national ambition at løfte efterværnsindsatsen radikalt. Derudover har vi, med en politisk hjemløseaftale fra oktober 2021, nu også en nationalpolitisk målsætning i Danmark om at nedbringe hjemløshed markant. Odense Kommunes lokale arbejde med unge peger således ind i flere nationalpolitiske ambitioner; dels en styrket efterværnsindsats og dels en nedbringelse af antallet af unge i hjemløshed.

Formål, målgruppe og grundprincipper

Housing First for Unge har til formål at skabe bedre overgange fra anbringelse til voksenliv samt at forebygge hjemløshed. Indsatsen er målrettet tre grupper af unge i alderen 14-24 år:

- Unge, der er anbragte og som ikke skal ud i eget hjem i projektperioden, men har brug for en forebyggende indsats for at forberede dem på en senere overgang.
- Unge, der umiddelbart står foran en overgang og har brug for støtte i den forbindelse.
- Unge som har været i en overgang fra institution til eget hjem og har brug for støtte til fastholdelse af boligen.

Med Housing First for Unge sætter Odense Kommune særligt ind ved de kritiske overgange, som udgør en risiko for hjemløshed senere i livet. Særligt er der fokus

på overgangen fra institution til eget hjem, samt overgangen fra børne- til voksenområdet.

Kommunen arbejder på at sikre en helhedsorienteret og koordineret indsats på tværs af fagligheder og i tæt samarbejde med civilsamfundet. Der sættes aktivt ind med **opsporingsarbejde**, og de unge tilbydes CTI-støtte i overgangen fra anbringelse til voksenliv. Derudover er det en væsentlig metode i projektet at **øge kendskabet til Housing First principperne** samt sikre et **ungesyn**, både på tværs af forvaltningerne i Odense Kommune og blandt samarbejdspartnere - særligt anbringelsessteder.

Housing First for Unge bygger på principperne i Housing First, men tager et specifikt udgangspunkt i ungeforskningen og unges udvikling.

Grundprincipperne bag Housing First for unge er:

- Boligen er en basal menneskeret, uden betingelser
- Der tages udgangspunkt i den unges valg, ønsker og selvbestemmelse
- Fokus på et recovery-orienteret ungesyn, udvikling og helbred
- Individuel tilgang og støtte, så længe der er behov for det
- Fokus på social inklusion og integration i fællesskaber.

Kilde: Socialstyrelsen 2019: Housing First for Unge. Vidensnotat – ny viden om unge og hjemløshed.

Tre skift i praksis kan føre til bedre overgange

Efter det første års arbejde med at udvikle og implementere Housing First for Unge i Odense, er det blevet særligt tydeligt for projektteamet, at en række skift i den socialfaglige indsats på området kan bidrage til at styrke overgange fra anbringelse til voksenliv. De tre skift handler både om mindset, kultur, rammer, værktøjer og metodiske tilgange. Men grundlæggende handler det om forebyggelse og forberedelse - om at alle dem, der møder de unge, kender til risikofaktorerne, og ved hvordan de skal sætte ind med forebyggelse.

De tre skift i den socialfaglige praksis kan formuleres således:

1. Fra **børneperspektiv** til **un geperspektiv**
2. Fra **timebaseret efterværn** til **caseladbaseret efterværn**
3. Fra **primære støttepersoner** til **facilitatorer og brobyggere**

1: Fra børneperspektiv - til ungeperspektiv

I dag er der en risiko for at sagsbehandlere først begynder at tale med den unge om, hvad der skal ske efter anbringelsen, når den unge er fyldt 17 og et halvt år. Men forberedelsen til livet efter anbringelsen kan med fordel starte tidligere. Ifølge projektteamet er der brug for et skift fra børne- til ungeperspektiv, når den unge er 14-15 år.

Et skift til ungeperspektiv indebærer, at sagsbehandlere og socialfaglige medarbejdere fokuserer på den unges fremtidsdrømme og kompetencer. Hvem kan bakke den unge op i at skabe en fremtid, som den unge selv ønsker, og hvad er der brug for at hjælpe den unge med i overgangen? Det betyder ikke, at alle unge skal flytte i egen bolig, når de fylder 18 år, eller at unge på 14-15 år skal have en klar plan for bolig og uddannelse. Men *samtalen* om det gode ungdoms- og voksenliv kan med fordel starte tidligere.

Hvordan sker skiftet i praksis?

En **ny organisering** i Odense Kommune har bidraget til bedre rammer for at fremme et ungesyn tidligere i unges liv. Med afsæt i en ny ungestrategi, er indsatsen for unge mellem 15 og 30 år samlet i én ungeafdeling. Dette bidrager til større fælles faglighed og sammenhæng i kommunens arbejde med at fremme et ungeperspektiv på tværs af både sagsbehandlere på myndighedsniveau og udførende socialfaglige medarbejdere.

Et skift fra børne- til ungeperspektiv kan også hjælpes på vej af **handleplaner**. Nye handleplaner, der med temaer og spørgsmål markerer et skift fra børne- til ungefokus; f.eks. et tema om boligsøgning - er den unge opskrevet på ventelister i boligselskaber? Kan der tages andre skridt, for at den unge står stærkere i en fremtidig boligsøgning?

Desuden er det givtigt, hvis sagsbehandleren har tid til konkret at hjælpe den unge med boligsøgning fx på boligportaler. Det vil være en investering at hjælpe unge i bolig så hurtigt som muligt, så det undgås at den unge havner på skiftende sofaer og potentielt ryger endnu længere ud i hjemløshed.

Et særligt opmærksomhedspunkt er unge, der er i en forlænget anbringelse. Disse unge er i særlig risiko for hjemløshed, hvis anbringelsen bryder sammen når den unge er 19-20 år - og særligt hvis der ikke tidligere er blevet talt om fremtiden og boligsituation, når anbringelsen ophører. I den forbindelse er der risiko for at den unge ikke opholder sig på adressen for anbringelsen, og dermed reelt er i en

hjemløshedssituation uden fast opholdssted. Ved at hjælpe de unge tidligere med eks. almindelig boligsøgning, mindskes risikoen for, at en pludseligt afbrudt anbringelse fører til hjemløshed.

2: Fra timebaseret efterværn - til caseloadbaseret efterværn

Kun ca. halvdelen af anbragte unge i Danmark får efterværn efter de er fyldt 18 år, og kvaliteten af støtten er desværre meget svingende. De snørklede efterværnsregler begrænser tilgængeligheden af den støtte, som unge i realiteten har behov for i overgangen fra anbringelse til voksenliv.

Typisk er bostøtte og efterværn styret af et bestemt antal støttetimer pr. uge eller pr. måned. Men denne stramme model matcher ikke et ungdomsliv med mange forandringer. Ifølge projektteamet i Odense vil det være et vigtigt skridt på vejen, at efterværnsindsatsen i de kritiske overgange i den unges liv, følger metoderne CTI og ICM. Fx i overgange fra anbringelse til egen bolig, indlæggelse til egen bolig mv., hvor der er brug for fleksibel og intensiv støtte. Støttemetoderne er evidensbaserede i Housing First tilgangen og indgår i hjemløseaftalen fra 2021. De mener desuden, at alle unge som ønsker det, bør have en støtteperson i den svære overgang fra anbringelse til voksenliv.

Derudover påpeger projektteamet at vil det styrke indsatsen, hvis unge i højere grad kender deres rettigheder. At de eks. ved, hvad de frasiger sig, hvis de takker nej til efterværn efter de gældende regler. Og at de unge ved, hvordan de får hjælp, hvis de får brug for det senere i livet.

Hvordan sker skiftet i praksis?

CTI og ICM er støttemetoder, der er baseret på caseload fremfor visitation til et bestemt antal støttetimer. Derfor vil et efterværn, der følger disse metoder sikre, at **støtten er fleksibel og behovsbaseret**. Konkret for en CTI- eller ICM-medarbejder skal denne person støtte et bestemt antal unge - i det omfang, som de unge har brug for nu og her. Den unge skal selv være med til at skrue op og ned for støtten uden risiko for at miste sin støtte.

Et skifte fra timebaseret efterværn til behovsbaseret efterværn indebærer, at **styringen og visitationen af efterværn nytænkes**, så de strukturelle rammer understøtter efterværn baseret på CTI og ICM. En ny bostøtteparagraf, som ifølge den nationale hjemløseaftale fra 2021 skal vedtages, er et godt skridt på vejen til at kunne visitere til CTI og ICM.

OM CTI-STØTTE

Det overordnede formål med en CTI-indsats er at sikre en vellykket overgang for mennesker, som er i en kritisk overgangsfase - samt at styrke den enkeltes samlede livssituation. CTI er en tidsbegrænset indsats på ni måneder, som bygger på en empowerment- og recovery-tilgang, som tager udgangspunkt i den enkeltes egen oplevelse af sit støttebehov. Den enkelte modtager i forløbet social og praktisk støtte, og i et samarbejde identificeres og bygges bro til et støttenetværk, som sammen med den enkelte overtager ansvaret for støtten efter de ni måneder (SFI, 2015).

Mere viden om CTI: <https://vidensportal.dk/voksne/unge-og-voksne-i-hjemloshed/indsatser/critical-time-intervention-cti>

OM ICM STØTTE

ICM er henvendt til mennesker, der har brug for intensiv social og praktisk støtte i hverdagen, og som kun i nogen grad er i stand til at benytte øvrige sociale tilbud og behandlingsindsatser. Udgangspunktet for hver ICM-indsats er, at det skal være individuelt tilpasset den enkeltes drømme og ønsker for fremtiden, og at den enkelte selv skal være en del af processen, for at den kan lykkes. ICM-indsatsen kan tilbydes, så længe den enkeltes støttebehov matcher målgruppen for ICM-indsatsen. ICM-metoden er baseret på et lavt caseload, hvilket vil sige, at der er et forholdsvis lavt antal individer tilknyttet den enkelte ICM-medarbejder (maks. otte).

Mere viden om

ICM: https://socialstyrelsen.dk/filer/voksne/hjemloshed/intensive_case_management_icm_manual_marts_2015.pdf

3: Fra primære støttepersoner - til facilitatorer og brobyggere

Et sidste væsentligt skift, som Odense Kommune har arbejdet med, er at tage et skridt væk fra at kommunale medarbejdere agerer primære støttepersoner i unges liv - og i stedet gør den kommunale medarbejder til én, der hjælper den unge med at opbygge et støttende netværk omkring sig. Konkret vil det sige, at sagsbehandlere og bostøttemedarbejdere ikke længere skal hjælpe unge med at lægge budget, følge med til lægen osv. – til gengæld skal de kommunale medarbejdere i højere grad bygge bro til private og frivillige ressourcer, som den unge kan trække på, også fremadrettet, når de har brug for hjælp til økonomi, læge, tandlægebesøg osv. Dette skift kræver en ændring i kultur og mindset, og det er afgørende at starte tidligt i de unges forløb.

Hvordan sker skiftet i praksis?

Der ligger et stort udviklingspotentiale i at tænke de unges netværk ind i arbejdet med at styrke overgangene fra anbringelse til voksenliv. Det kræver, at både sagsbehandler og bostøtte **tænker det systematisk ind i deres arbejds- og sagsgange**. Det skal ikke være det sidste, der tages fat på, inden en kommunal støtte evt. afsluttes. Tværtimod bør det være et af de allerførste temaer, der tages fat på, så netværket opbygges og involveres fra start.

Erfaringen viser, at sagsbehandlere og bostøttemedarbejdere kan blive bedre til f.eks. at spørge ind til den unges netværk og hvordan netværket kan hjælpe - både tidligere og mere systematisk. Eksempelvis kan **Familierådslagning** være et fast element i forberedelsen af overgangen til voksenlivet. Familierådslagning kan være en metode til at hjælpe den unge med at engagere mennesker fra sit private netværk, så de bedre kan træde til.

Derudover kan sagsbehandlere og bostøttemedarbejdere **bygge bro til frivillige ressourcer** i byen eller lokalområdet. Hermed foretages et skift i mindsettet ved at gå fra *selv* at hjælpe unge til at *guide* den unge til frivillige ressourcer, eks. frivillig økonomirådgivning. Det kræver dog, at de unge kender til mulighederne, når behovene opstår.

OM FAMILIERÅDSLAGNING

Familierådslagning foregår i samspil ml. socialforvaltningen og den pågældendes netværk. Det bruges ofte i børnesager, f.eks. som led i en afklaring af, om en anbringelse er den rette foranstaltning for barnet. I processen inddrages barnets netværk for at aktivere alle ressourcer og sikre de bedst mulige tiltag for barnet. Det kan variere, hvem der indgår i det udvidede netværk. Det er således ikke nødvendigvis biologiske bånd eller geografisk nærhed, der bestemmer, hvem der ses som en del af et barns netværk. Familierådslagning består af en forberedelsesfase, et møde og en opfølgning. På mødet får netværket til opgave selv at udvikle et forslag til en handleplan, som efterfølgende bliver gennemgået og eventuelt revideret i samarbejde med fagpersonerne.